

Deprem Bölgesinde Atık Yönetiminin Önemi

Furkan Pulat
Çevre Yüksek Mühendisi
Mitto Consultancy

Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde sırasıyla 7,7 ve 7,6 büyüklüklerinde depremler meydana gelmiş ve 11 ilimiz bu depremlerden etkilenmiştir. İki büyük depremin ardından bölgede artçı depremler gerçekleşmeye devam etmektedir.

Depremden önce 11 ilimizde toplam 2.535.238 adet yapı bulunmaktaydı. Yapılan hasar tespit çalışmalarında 1.191.183 adedi 1999 sonrasında inşa edilmiş ve toplam 18.150 adet yapı yıkılmıştır. Bunların 17.588 adeti eski yapı olarak kayıtlara geçmiştir. Yapılan hesaplamalara göre sadece yıkılan binalardan kaynaklı yaklaşık 120 milyon ton inşaat atığı oluşacağı hesaplanmıştır. Bölgede yıkılan ve yıkılması planlanan yapılardan kaynaklı tehlikeli ve tehlikesiz atık oluşumu artarak devam edecektir. Buna bağlı olarak özellikle bölgede hasar gören ve yıkılan binaların büyük bir kısmı 2010 yılından önce inşa edilmiş yapılar olduğundan asbest içerikli atıkların yayılımı kaçınılmaz olacaktır. Mevcut durumda meydana gelen altyapısal sorunlar, deprezede vatandaşların günlük temel ihtiyaçlarından çıkan atıkların yönetimini zorlaştırmıştır. Ne yazık ki deprem, can ve mal kayıpları, barınma sorunları ve beraberinde ciddi çevre sorunlarını da getirmiştir.

Bölgede atık yönetimi yapılarak çevre ve insan sağlığı açısından tehlikeli ve tehlikesiz atıkların geri kazanım ve/veya bertarafının sağlanması oldukça önemlidir. Atıkların depolanacağı geçici ve kalıcı depo alanlarının belirlenmesinde yakın nakliye güzergahları, yer altı suları ve içme suyu kaynakları ve tarım alanları gibi etmenler göz önüne alınarak yer seçimine özen gösterilmelidir. Doğal kaynakların korunması ve burada atıkların içerisindeki malzemelerin ayrıştırılarak büyük oranda geri dönüşümünün sağlanması, atıkların ekonomik ve doğal çevrenin korunmasına yönelik çalışmalarda oldukça önem arz etmektedir.

İnşaat atıkları içerisinde bulunan asbestin, Avrupa Birliği ülkelerince 1980'lerden itibaren bireysel olarak kullanımını yasaklamaya başlanmış ve nihayet 01.01.2005 tarihinde tüm üye ülkelerde asbest üretim ve kullanımı yasak hale getirilmiştir. Ülkemizde 29.08.2010 tarih ve 27687 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Bazı Tehlikeli Maddelerin,

Müstahzarların ve Eşyaların Üretimine, Piyasaya Arzına ve Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar" hakkındaki yönetmelikle Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında Krizotil (Beyaz Asbest) lifleri çıkarılamaz, üretilemez, herhangi bir ürünün üretiminde ve üretim dışında herhangi bir amaçla kullanılamaz, satış ve kullanım amacıyla piyasaya arz edilemez. 25.01.2013 tarih ve 28539 sayılı (Değişiklik; 16.01.2014 tarih ve 28884 sayılı) Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren "Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri" hakkındaki yönetmelik kapsamında ülkemizde asbest ürünlerinin veya asbest ilave edilmiş ürünlerin üretimi ve işlenmesi yasaklanmıştır. Yaşanılan 6 Şubat depreminde de 2010 yılından önce yapılan yapılardan kaynaklı ortaya çıkan inşaat atıkları arasında, yüksek oranda krizotil olması tahmin edilmektedir. Asbestin sökülmesi uzman kişiler tarafından gerçekleştirilmeli, en az yayılımla bertarafının yapılması gerekmektedir.

Yıkıntıların büyük bir kısmını içeren beton atıkları, diğer atıklardan ayrıştırılarak yol yapımı, drenaj sistemi, beton üretimi veya ıslah gibi faaliyetler için dolgu malzemesi şeklinde yeniden kullanılabilir. Ancak bunun uygulanabilirliğine engel olarak görülen sorunların ortadan kaldırılması için zorunlu yasal düzenleme ve bu tür uygulamaların olduğu ülkelerdeki gibi sürdürülebilir çözümler ele alınmalıdır. Bu tür çözümler deprem kaynaklı oluşan atıkların geri kazanılmasına, bölgeye ekonomik ve çevresel boyutta büyük katkılar sağlar.

Atık yönetiminde en önemli amaç atık oluşumunun azaltılması, atıkların yeniden kullanımı, geri dönüşümü, geri kazanımı gibi yollar ile doğal kaynak kullanımının azaltılmasının olduğu bilinmektedir. Bu sebeptendir ki atık yönetiminde sırasıyla önleme, azaltma, tekrar kullanım, geri dönüşüm, enerji geri kazanım, bertaraf yöntemlerine başvurulmaktadır. Mitto Consultancy olarak, ülkemizde atıkların oluşumundan bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetiminin sağlanması adına uluslararası standartlara uygun ve yüksek performans gerekliliklerini göz önünde bulunduran çalışmalar yürütmekteyiz. ●

mitto.com.tr